

Ötéves korában

Feszty Masa

Otthonaim

Főiskolás korában

A régi Petőfi-Jókai Múzeum
Bajza utca 708

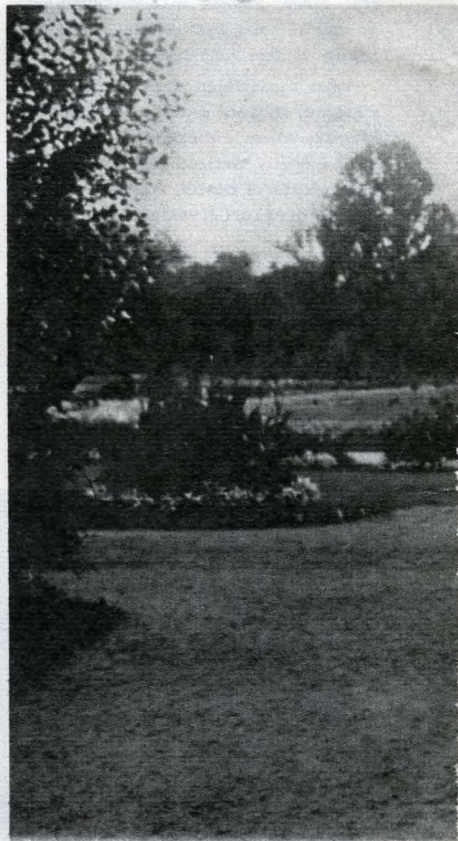
Vannak boldog, szerencsés emberek, akik — még ha hosszú életük is — ugyanabban az otthonban halnak meg, ahol születtek. A Várban, Budán, különösen sok ilyen kegyeltje volt és van a sorsnak. Nekem, sajnos, hosszú életem során sokat kellett vándorolnom. A Budapesten, majd a Münchenben eltöltött két év és a firenzei négy év alatt összesen tizenegy lakásban laktam. De ezek csak lakások voltak. Szépek vagy kevésbé szépek, kényelmesek vagy kényelmetlenek, de csak lakások. Otthonom mindössze kettő volt: az első és az utolsó.

Első otthonom

Itt születtem, a Bajza utcai házban. Ház? Nem. Két művésznek és egy nagy írónak az álma, kompozíciója, mesebeli kis velencei palazzo, idevarázsolva a Canale Grandéból.

Mit jelentett egy gyermek fantáziájának az a sok érdekesség, amit maga körül látott! A két kis kőoroszlán a ház homlokzatán levő balkonon; minden ajtón más-más kilincs — szintén Velencéből; vert vasfigurák: nimfa Neptun, gondola, hajós stb. És a szobák! Mindegyik más színű. Édesanyámé kék, az ebédlő bordó, a gyerekszoba rózsaszín. És édesapám műterme! A sok-sok kép, a gyönyörű kőkandalló! Azután a faragott renaissance székek és a vasvitéz! Szüleim hozták velencei nászútjukról, szerencsésen elcsípték ugyanis az utolsó doge hagyatékának az árverését... Ez a vasvitéz gyermekkorom réme volt. A műtérmből falépcső vezetett fel nevelő nagyapámhoz, aki jobb, bájosabb, szeretőbb nagyapa volt száz vérbelinél. A lépcső fordulójában állt ez a szigorú, ijesztően néma alak. De ha már sietve elcsusszantam mellette, megnyílt előttem a földi paradicsom: nagyapa dolgozószobája. Ide, Jókai Mór dolgozószobájába csak nekem volt állandó jogom és engedélyem a belépésre. Beléphettem, még ha irt is. Tudta, nem zavarom, mert a boldogságtól szinte megnémulva elbújtam, rendszeresen az íróasztala alá, és onnan kukucskáltam ki.

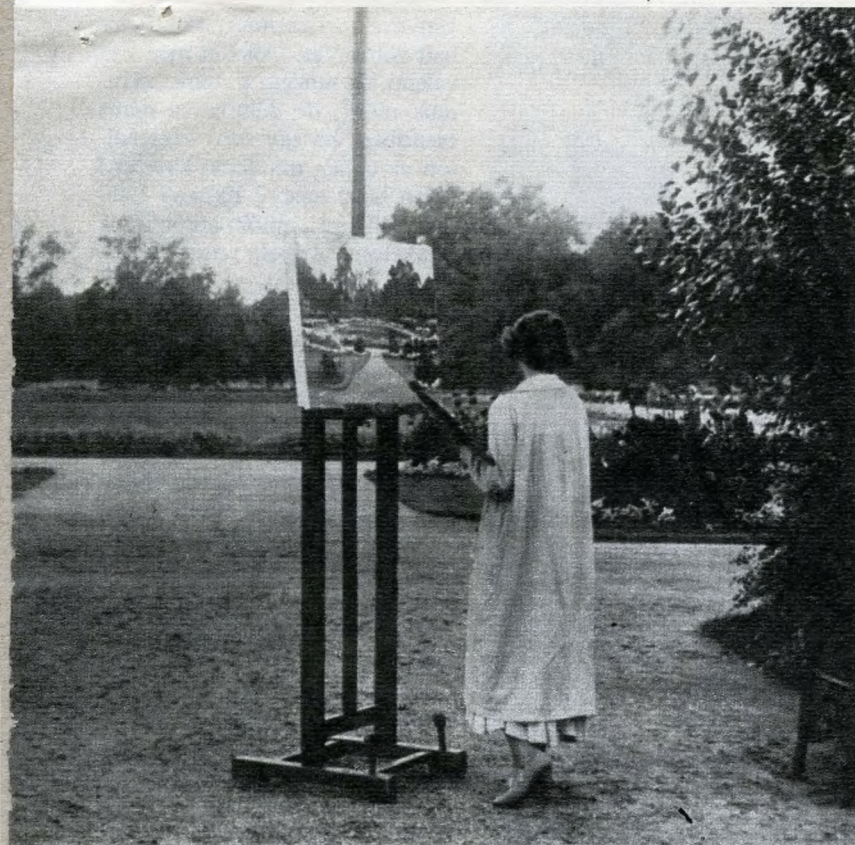
Bámultam a „csodákat”. A főcsoda a kagylógyűjtemény voli. A tenger titkai regéltek meséket a legnagyobb vitrinből. A másiktól színes, csillogó, aranyos kis „oszlopok”. Sokat törtem a fejem akkor és azóta is: mik lehettek? Hiába kérdeztem Édesanyám, ő sem tudott rájönni. Most, négy évvel ezelőtt, amikor megnyílt a Petőfi Irodalmi Múzeumban a

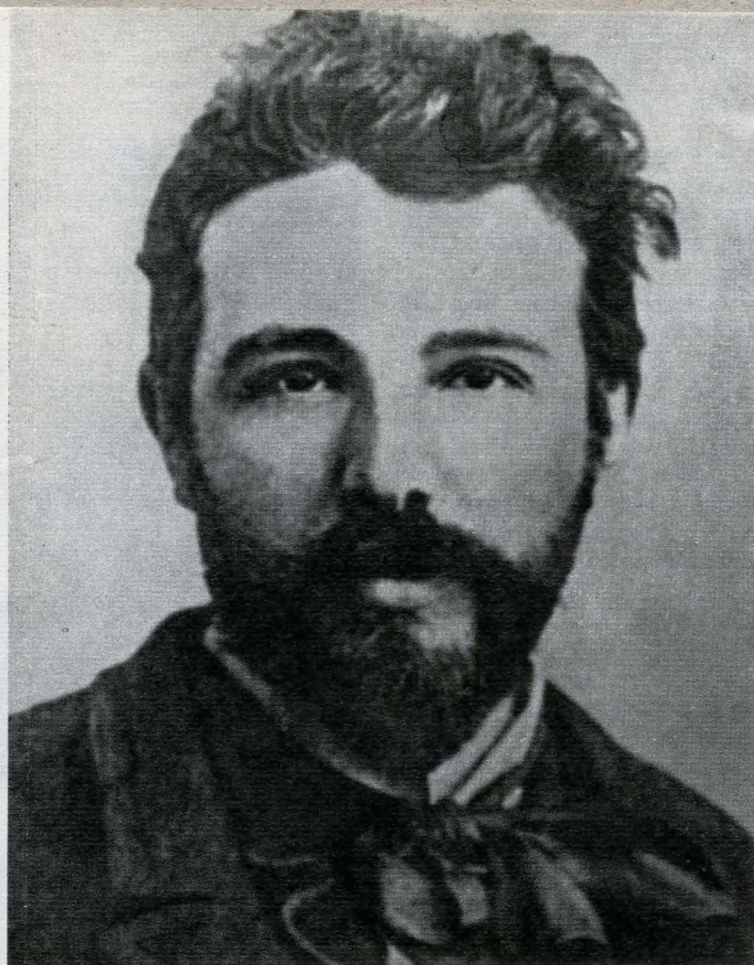
Jókai-szoba, az örömtől szinte elállt a lélegzetem: viszontláttam a kis oszlopokat! Az ország minden megyéjéből kapott díszlevelek tokjai voltak, amiket írói jubileumára kapott nagyapám.

a/r

A Margitszigeten

Feszty Árpád

Bajza utca, áldott gyermekkor!
Tizenkét éves koromban vége
lett. Szüleimnek Jókaitól, az ő
„Pápijuktól” kétszer kellett bú-
csúzniuk. Először, amikor meg-
nősült, és elment tőlünk, új la-

kásba költözött. Majd rá nem-
sokára, amikor az örök lakásba
költözött. Akkor érezték, és érez-
tem én is igazából, hogy nincs,
nem jön vissza többé otthonába.
Vége szakadt a reménykedésnek.

A Feszty család. Balról az első Feszty Árpád, Feszty Masa a negyedik

Most már csakugyan üres lett a ház.

Apám egészsége, szíve, ideg-
rendszere is napról napra gyen-
gült, romlott a Körkép ember-
feletti munkája óta. Mind a ket-
ten: Édesapám és Édesanyám is
csendesebb, emlékektől kevésbé
terhes lakásba vágytak. Kiadhat-
ták volna az emeletet, és az így
kapott összeg fedezte volna a
költségeket ugyanúgy, ahogy
nagyapával is mindent feleztek.
De még a gondolata is borzasztó
volt, hogy idegen lakják Pápi
szobáiban! Eladására is ezért
nem tudták rászánni magukat,
pedig gazdag nagytőkés sznobok
egész vagyont adtak volna érte.

Hónapokig tartott a lelki vajú-
dás. Valóságos siralomház volt
nálunk. Esténként eljöttek a jó-
barátok, hiszen egész Budapest
író- és művészvilága siratta azt
a parnasszusi szellemi életet, amit
Jókai otthona jelentett. Egy ilyen
emlékeket sirató estén — jól
emlékszem, tizenkét éves érte-
mes gyerek voltam már — Bródy
Sándor, apám legkedvesebb ba-
rátja, hirtelen felugrott, s mint
akinek látomása van, szinte kia-
bált: „Árpádkám, seose búsulja-
tok! Ti kimentek ugyan, de
Móricz bácsi visszaköltözik, és
itt fog lakni tovább, csak a teste
lesz a Kerepesiben, lelke az ő
Sándorjával itt fog élni továbbra
is! A Petőfi Társaság házat akar
venni. Herczeg Feri az elnök,
rohanok hozzá, még biztosan ott

találom a Pannóniában, ott va-
csorázik mindig!”

Félóra se telt el talán, máris
jöttek együtt Herczeggel, ragyo-
gó arccal. Összeölték apámat,
s az egész, addig szomorúságba
gubózkodott társaság most már bol-
dogan ünnepelte Bródyt remek
ötletéért.

Félév múlva meg is nyílt a
Petőfi-Jókai Múzeum. A föld-
szinten Petőfi kapott helyet, az
emeleten, régi lakásában a Nagy-
apa. Édesanyám rendezte el a
dolgozószobát teljesen úgy, ahogy
volt. Újra szép lett a lakás.

És most? Csontkollekción. Leg-
feljebb antropológusok, ha láto-
gatják. Más senki. Nem volna
erőm bemenni. Ritkán járok arra,
de ha igen, messziről azért meg-
szemlélem. Nem ülnek már a
kis oroslánok a homlokzati bal-
kon szélén, a szőlő sem fut fel a
falra, pedig milyen jó volt az
ablakon kinyúlva csipegetni be-
lőle. Az utcára nyíló vasrácsos
ajtó még megvan, és a régi, roz-
sdás levélszekrény is. Milyen iz-
gatottan nyitottam ki minden
szombat délután várva az Én
Újságomat, majd a Magyar Lá-
nyokat!

Ez volt az első otthonom.

Csak lakások . . .

Szüleimmel még a Damjanich
utcában meg az Aréna úton lak-
tunk. Apám halála után Anyám
kivitt Münchenbe, hogy tanul-
jak és felejtsek, megnyugodjak.

Két évig éltünk ott, és természetesen volt „lakásunk”. Azután visszatérvén Pestre, az Ilka utcában szintén csak laktunk — évekig.

Gyermekkoromban már jártam Firenzében, azóta is mindig, akár a Goethe versben — Mignon's Lied —, visszavágytam ebbe a szemet tágitó és sorsokat formáló városba. Az Ernst múzeumban volt egy jól sikerült gyűjteményes kiállításom, ezután módom nyílt az itáliai útra. Firenzében töltöttem életem legszebb és pályámra nézve legsorsdöntőbb éveit. De otthonom ott se volt.

Visszatérve ismét Pestre, laktam a Keleti Károly utcában, majd a Semmelweis utcában. Édesanyám itt halt meg. Egy évig kórházban voltam — ez már majdnem otthon volt. A kórházból jöttem fel végleges, második otthonomba: a Várba.

Ez igen, ez otthon!

A négyszáz éves ház, a boltívek, a rácsos ablakok, a kilátás a budai hegyekre! Ide, ebbe a milieu-be illenek a régi székek, bútorok, az a kevés, ami az évek során megmaradt. És ide illik leginkább a csodálatos, az egész mennyezetet betöltő, fénycsóvakat szóró velencei vert-vas lámpa. Negyven év óta ez az én munkára ihlető otthonom.

De nemcsak maga a lakás. Nem gubódzom be a négy fal közé, nem zárom, nem is zárhatom ki a kinti világot, amelyben élek, amely az enyém is. Otthonom az egész Vár, és bizonyos vagyok benne, hogy ezzel nemcsak én vagyok így, hanem minden Vár-lakó. Otthonom a Mátyás templom, ahová, ha belépek, megelevenedik a történelem: látom a padokban Hunyadi Jánost, Lászlót, Gara Máriát, Mátyás királyt, Rákóczit és annyi nagy magyar elődöt.

Otthonom a Halászbástya, a Bástyasétány, ahol minden gyermek mintha az unokám lenne. Otthonom a Tárnok cukrászda, ahol oly jólesik nyáron a fagyalt. Otthonaim a szűk, kedves sikátorok, ahol még ma is felbukkan Jenő alakja, szegény, furcsa, drága Jenőé, akiről Koroda Miklós oly szépen írt örök távozása után.*

Mikor ideköltöztem — negy-

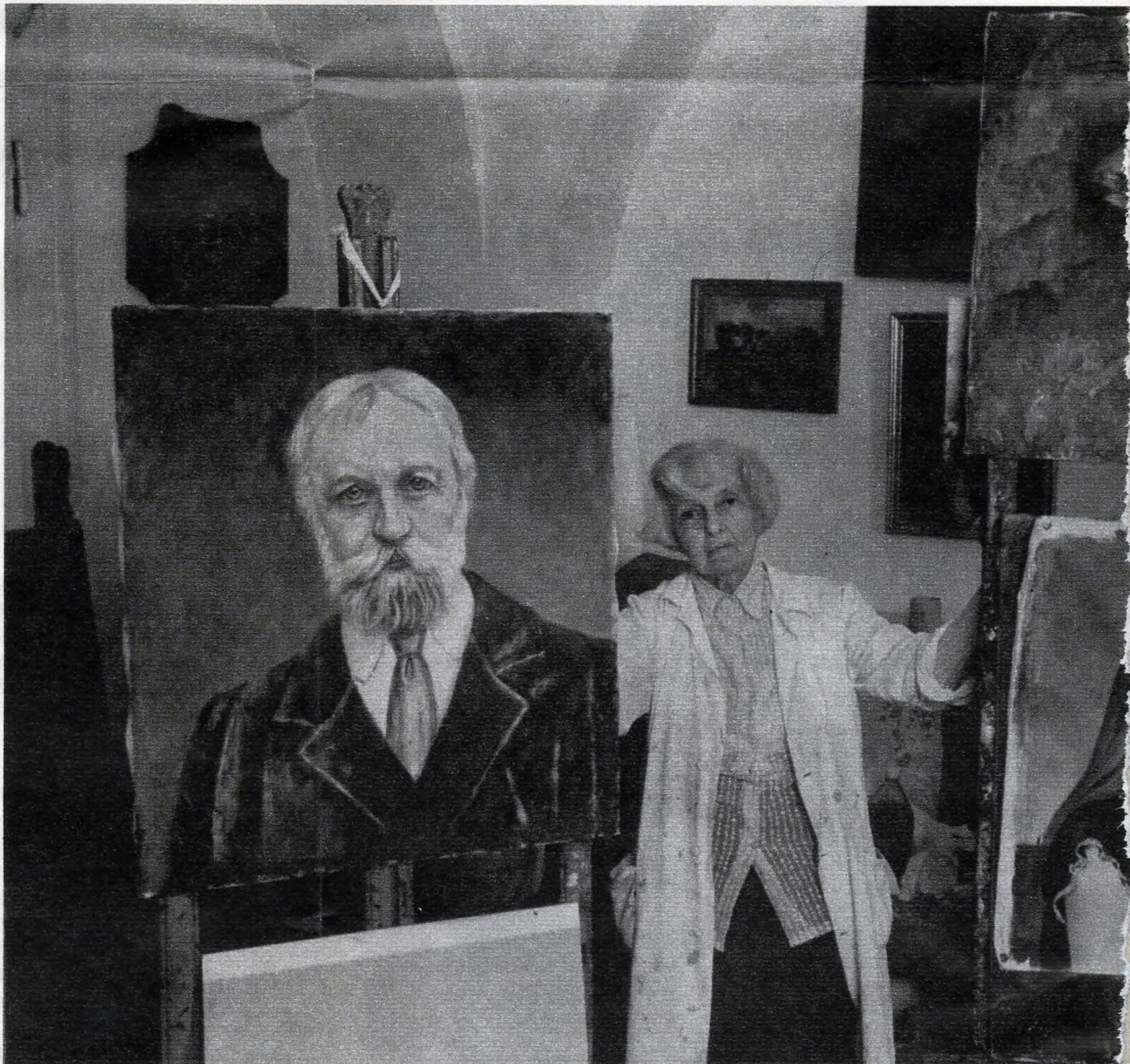

Feszty Masa várbeli otthonában

ven éve —, csendes, szinte kihalt volt a Vár. Dél előtt még volt valami kis mozgás a minisztériumok miatt, de délután, a néma csendben, ha egy autó végighajtott az utcán, mindenki kinézett: vajon hová megy? És ma? Lárma, dübörgés, autók, autóbuszok tömkelege, bábeli zűrzavar... Panaszkodnak is a várbeliek: vége a csendünknek! Én azt mondom ilyenkor: „Vége. Kár. De gondoljunk arra, hogy az a rengeteg idegen ember, aki gyönyörködik a Várban, a kilátásban, a város fekvésében, öt világrészbe viszi el Magyarországot és Budapest szépségének a hírét. És ez megéri azt, hogy vége a csendnek.”

Ez a zajossá vált, élettől pezsgő Vár a második, a végleges otthonom.

Ahogy e sorokat írom, körül nézek, és valami furcsát érzek. Szemrehányóan néznek be ablakomon a bükki, mátrai hegyek, a vári szobámból meglepetésül ide hozott kedves régi kis képeim, a szeretetből idevarázsolt gyö-

* „... szegény, furcsa, drága Jenő”... Megjelenése alapján az idegen holmi „clochard”-nak nézte volna. Pedig: a clochard nem dolgozik; Jenő annál többet, ahol éppen szükség volt rá, segített. A clochard aszociális lény; Jenőnek négyezer közeli hozzátartozója volt. Ezt a vezeték-névtelen öregot sáját halottjaként temette el a Vár lakossága. Ilyen is van. A Várban! (Szerk.)

o / ✓

nyörű kis egzotikus, csilingelő hangú madarak, mintha mind azt mondanák: hát mi nem jelentünk neked semmit? Nem érezzük veled az otthon melegét? És a szép régi bútorok, ha nem is az én öreg barátaim, de befogadtak, és szeretetet lehellenek felém.

Igen. Ez a domaházi parókia, ahol Nagy János plébános falusi arányokban, de a cinquecento és a renaissance főpapjainak és fejedelmeinek a művészetszeretettel, érzékével lehetővé tette egész életem vágyát: teljes remetei magányban, gondtalanul csak festeni, és úgy, ahogy a szívem diktálja, a történelem egyik legszebb alakját: Szent Erzsébetet. Az adakozó, az elnyomottak szeretetében saját otthonát, életét feláldozó, a szeretéért, az adásért mindent vállaló Árpád-házi szentet, gyermekkori ideálomat festem triptichon alakjában itt ebben a kis faluban.

Domaháza, drága palóc népével, most már harminchárom otthonná vált.

(Csigó László felvételei)

